Wojciech Stankiewicz
Centrum Nauk Fizycznych i Technologii, Wilno, Litwa
Jan Kolenda
Spółka EKSPLA, Wilno, Litwa

Streszczenie XI Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej pt. *Miejsce Litwy i Polski w procesach integracji (dezintegracji) regionalnej i euroatlantyckiej – postępy, wyzwania, perspektywy*

Wstęp

Jednym z najważniejszych wydarzeń naukowych, organizowanych w 2024 roku przez Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy (SNPL), była XI Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. *Miejsce Litwy i Polski w procesach integracji (dezintegracji) regionalnej i euroatlantyckiej – postępy, wyzwania, perspektywy*, która odbyła się w dniach 23–25 maja 2024 r. w Wilnie.

Konferencja stanowiła istotne forum refleksji nad współczesnymi procesami integracyjnymi w Europie Środkowo-Wschodniej. Szczególną inspiracją dla jej organizacji była 30. rocznica podpisania Traktatu o przyjaznych stosunkach między Polską a Litwą, co znalazło odzwierciedlenie w tematyce obrad.

Dzień pierwszy (23 maja 2024 r., Ambasada RP w Wilnie)

Uroczysta inauguracja miała miejsce w Ambasadzie RP w Wilnie. W swoim wystąpieniu Ambasador RP Konstanty Radziwiłł podkreślił znaczenie dialogu naukowego dla rozwoju relacji bilateralnych:

Cieszę się, że konferencję pt. „Miejsce Litwy i Polski w procesach integracji (dezintegracji) regionalnej i euroatlantyckiej – postępy, wyzwania, perspektywy" otwierają panele i wystąpienia do-

tyczące Traktatu między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy, którego 30. rocznica podpisania przypadła przed kilkoma tygodniami. Taki jubileusz stanowi naturalną okazję zarówno dla przypomnienia okoliczności związania się obu państw tą umową, jak i dokonania ocen, podsumowań i nakreślenia perspektyw dalszego rozwoju relacji polsko-litewskich w licznych wymiarach – od współpracy politycznej, gospodarczej czy kulturalnej po poszanowanie praw mniejszości narodowych.

Trzy dekady to bardzo długi czas, w ciągu którego w naszych państwach dokonał się ogromny postęp społeczny, polityczny i gospodarczy, pojawiły się zaś wyzwania, których nie sposób było przewidzieć przed trzydziestoma laty. Jesteśmy dziś wspólnie w Unii Europejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckim, uczestniczymy w formatach regionalnych wokół Morza Bałtyckiego czy w Inicjatywie Trójmorza, łączą nas coraz silniejsze więzi polityczne i ekonomiczne, rozwija się infrastruktura transportowa, energetyczna, a jednocześnie pozostają nierozwiązane problemy dotyczące funkcjonowania szkół z polskim językiem nauczania, mediów i teatrów polskojęzycznych, posługiwania się językiem polskim w przestrzeni publicznej (w tym na tablicach informacyjnych), wyłaniania reprezentacji parlamentarnej przez społeczność mniejszości narodowych czy pisowni imion i nazwisk Polaków na Litwie.

Dodatkowo szczególnie ostatnie dwa lata, od momentu pełnoskalowej agresji Rosji wobec Ukrainy, uświadamiają nam, że stajemy wspólnie przed nową odsłoną starych zagrożeń naszego wspólnego bezpieczeństwa. Wszystkie te okoliczności sprawiają, że tematy, jakie będą poruszane zarówno podczas dyskusji dziś w Ambasadzie, jak i w kolejnych dniach w Domu Kultury Polskiej, są niezwykle interesujące, aktualne i znaczące.

Życzę Państwu pogłębionych dyskusji, ciekawych refleksji, a także inspirujących pomysłów i idei, które mogą posłużyć także dyplomatom, urzędnikom i politykom w działaniu na rzecz pogłębiania stosunków między Polską i Litwą.

Fot. 1. Otwarcie konferencji.

Źródło: prywatne zbiory autorów.

Panel dyskusyjny

Panel pt. ***Trzy dekady polsko-litewskiego Traktatu – oczekiwania, realizacja, perspektywy*** ukazał różnorodne oceny funkcjonowania traktatu – od podkreślenia jego znaczenia strategicznego po wskazanie obszarów wymagających rewizji. Moderatorem panelu był **dr hab. Jarosław Wołkonowski, prof. UwB**, natomiast jego uczestnikami byli: **dr Andrzej Olechowski** (Polska), **prof. Jan Widacki** (Polska), **dr Dainius Junevičius** (Litwa), **Albinas Januška** (Litwa) oraz **Czesław Okińczyc** (Litwa).

Po dyskusji **dr Mariusz Antonowicz** z Instytutu Stosunków Międzynarodowych i Nauk Politycznych Uniwersytetu Wileńskiego wygłosił referat pt. ***Traktat polsko-litewski: czas renegocjować?***. W wystąpieniu dotyczącym ewentualnej renegocjacji traktatu zwrócił on uwagę na zmieniające się uwarunkowania polityczne oraz potrzebę aktualizacji jego zapisów. Autor wskazał również, że od momentu podpisania traktatu w 1994 r. jego znaczenie w stosunkach bilateralnych stopniowo malało. W literaturze akademickiej można zauważyć stosunkowo niewielką liczbę analiz poświęconych samemu traktatowi i jego roli w relacjach polsko-litewskich. Wynika to w dużej mierze z faktu, że traktat z 1994 r. nie w pełni odpowiada współczesnym realiom relacji między Litwą a Polską. Na zakończenie referatu przedstawiono kilka propozycji dotyczących możliwej treści zaktualizowanej wersji traktatu.

Sesja plenarna

Następną częścią pierwszego dnia konferencji była sesja plenarna, którą moderowała **dr hab. Alina Grynia**. Podczas tej sesji wygłoszono cztery referaty.

Dr hab. Jerzy Halicki, prof. UwB (Uniwersytet w Białymstoku), wygłosił referat pt. ***Filia UwB w Wilnie jako dzieło dialogu polsko-litewskiego***, w którym wskazał na rolę tej instytucji jako podmiotu budującego mosty dialogu naukowego między Polską a Litwą.

Fot. 2. Pierwszy dzień konferencji.

Źródło: prywatne zbiory autorów.

Dr hab. Agnieszka Orzelska-Stączek, prof. ISP PAN (Instytut Studiów Politycznych PAN, Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza), w referacie pt. ***Miejsce Polski i Litwy w Inicjatywie Trójmorza*** omówiła znaczenie tej inicjatywy jako narzędzia wzmacniania współpracy regionalnej.

Dr hab. Grażyna Wojtkowska-Łodej, prof. SGH (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Instytut Międzynarodowej Polityki Gospodarczej, Kolegium Gospodarki Światowej), w referacie pt. ***Miejsce Polski i Litwy w procesach integracji energetycznej w Europie*** przedstawiła wspomniane procesy oraz ich znaczenie dla bezpieczeństwa regionu. Celem jej opracowania była próba odpowiedzi na pytanie o udział Polski i Litwy we współpracy w obszarze zrównoważonego gospodarowania energią – zarówno na tle wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej, jak i w kontekście współpracy regionalnej w Europie Środkowo-Wschodniej. Badanie obejmowało diagnozę postępów w realizacji celów polityki energetycznej i klimatycznej, analizę zmian w dostępie do taniej, bezpiecznej i przyjaznej środowisku energii oraz identyfikację wyzwań i perspektyw transformacji energetycznej. Wykorzystano analizę dokumentów programowych UE i regulacji prawnych, dane statystyczne oraz literaturę przedmiotu.

Ostatnim prelegentem tej sesji był **prof. Valdas Rakutis** (Uniwersytet Kłajpedzki, poseł na Sejm Republiki Litewskiej). Wygłosił on referat pt. ***Współpraca wojskowa między Litwą a Polską w przeszłości i obecnie – jak dokonać przełomu?***, w którym przeanalizował ewolucję współpracy wojskowej obu państw, wskazując na potrzebę jej pogłębienia.

Dzień drugi (24 maja 2024 r., DKP)

Podczas drugiego dnia obrad konferencji odbyło się łącznie osiem sesji plenarnych, w tym cztery prowadzone równolegle w dwóch blokach.

Sesja plenarna
Procesy integracyjne w perspektywie historycznej

Pierwszej sesji plenarnej pt. ***Procesy integracyjne w perspektywie historycznej*** przewodniczył **dr hab. Jarosław Wołkonowski, prof. UwB** (Filia UwB w Wilnie). W trakcie sesji zaprezentowano osiem referatów.

Referat inauguracyjny wygłosił **dr hab. Wojciech Lis, prof. KUL** (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji), pt. ***Wpływ polityki historycznej na relacje polsko-litewskie***. Autor ukazał wpływ polityki historycznej na współczesne relacje obu państw.

Streszczenie referatu: Relacje między narodami i państwami powinny opierać się na wzajemnym szacunku, zrozumieniu, równości oraz zasadzie partnerstwa. Na ich charakter wpływa wiele zróżnicowanych czynników, w tym stosunek do własnej przeszłości oraz umiejętność wyeksponowania tych jej aspektów, które świadczą o wielkości narodu i jego dorobku. Oddziaływanie historii na współczesność nie dokonuje się jednak wyłącznie poprzez same fakty, lecz także – a może przede wszystkim – poprzez sposób ich interpretacji i prezentacji opinii publicznej.

Nie ulega wątpliwości, że każde państwo stara się kształtować swoją politykę historyczną w sposób pozwalający podkreślić własne znaczenie, uwypuklić kluczowe wydarzenia oraz marginalizować lub pomijać te, które mogą być źródłem wstydu. Tym bardziej w tej części Europy historia wciąż wywiera silny wpływ na tożsamość społeczeństw – na sposób postrzegania samych siebie, stosunek do ojczyzny, kształtowanie się obrazu innych narodów oraz formy wzajemnej komunikacji.

Szczególnie wyraźnie „ciężar historii", oddziałujący na teraźniejszość i relacje międzynarodowe, widoczny jest w stosunkach polsko-litewskich. Odmienna interpretacja tych samych wydarzeń, wykorzystywana do formułowania celów politycznych i uzasadniania podejmowanych decyzji, w istotny sposób wpływa na bieżącą

politykę, wzajemne postrzeganie oraz podejście do mniejszości narodowych.

Następnie **dr Arūnas Bubnys** (Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy) przedstawił referat pt. ***Współpraca Centrum Badania Ludobójstwa oraz Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy i IPN***, w którym omówił współpracę instytucji zajmujących się badaniem zbrodni historycznych w Polsce i na Litwie.

Kolejny referat wygłosiła **dr hab. Monika Tomkiewicz** (IPN, Biuro Badań Historycznych w Warszawie) pt. ***Międzynarodowa pomoc prawna między IPN Gdańsk a Prokuraturą Generalną Litwy w sprawach zbrodni w Ponarach***, prezentując problematykę współpracy prawnej w badaniu tych zbrodni.

Streszczenie referatu: W marcu 1998 r. Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Łodzi wszczęła śledztwo w sprawie zbrodni popełnionej w Ponarach. 29 stycznia 1999 r., po likwidacji Instytutu Pamięci Narodowej, śledztwo to zostało zawieszone. Podjęła je następnie w październiku 2000 r. prokurator Elżbieta Rojowska postanowieniem z 26 września 2000 r. W trakcie kilku lat trwania tej sprawy karnej kilkakrotnie gdańska Komisja występowała z wnioskiem o międzynarodową pomoc prawną do Prokuratury Generalnej Litwy w Wilnie. W efekcie czego prokurator i historyk tejże Komisji kilkukrotnie prowadzili badania archiwalne w instytucjach litewskich, które pozwoliły zgromadzić pokaźny materiał dowodowy. Śledztwo w sprawie zbrodni popełniony na obywatelach polskich rożnych narodowości w Ponarach zostało umorzone 30 czerwca 2006 r. W Oddziałowej Komisji w Gdańsku prowadzone było również w latach 2001–2006 śledztwo o sygnaturze S2.2000.Zn w sprawie zbrodni popełnionych na osobach narodowości żydowskiej w latach 1941–1944 w Ponarach. Oba śledztwa zostały umorzone, powodem było: śmierć podejrzanych (art. 17 § 1 pkt 5 kpk), stwierdzenie, że postępowanie karne wobec

tych osób zostało prawomocnie zakończone (art. 17 § 1 pkt 7 kpk) oraz niewykrycie sprawców (art. 322 § 1 kpk).

W dalszej części sesji **prof. dr hab. Nikołaj Iwanow** (Uniwersytet Opolski, Wydział Nauk Politycznych i Administracji) wygłosił referat pt. ***Kreml a kwestia przynależności Wilna***, w którym przeanalizował rolę ZSRR w sporach o Wilno.

Streszczenie referatu: O losach Wilna pisano w ostatecznym tekście tajnego aneksu do sowiecko-niemieckiego traktatu o nieagresji z 23 sierpnia 1939 r. Obaj potencjalni przyszli agresorzy starali się wykazać rzekomą „troskę" o los małych narodów Europy. Przekazanie Wilna Litwie w 1939 r. zasadniczo było skierowane na jeszcze większe uzależnienie zarówno Polaków, jak i Litwinów od Moskwy. Dla Polaków ten akt symbolizował utratę ważnego centrum polskiej kultury i historii, dla Litwinów – mimo chwilowej euforii – symbolizował nowe zniewolenie niecały rok później i utratę niepodległości na długie ponad półwiecze, kiedy Armia Czerwona zajęła całe terytorium kraju. Włączenie Wilna do Litwy było wynikiem zbrodniczego porozumienia pomiędzy stalinowskim ZSRS a hitlerowskimi Niemcami, oba państwa zdecydowały się na ten krok wyłącznie w oparciu o swoje imperialne interesy. Wszystko to pozostawiło bolesny ślad w pamięci historycznej Polaków i Litwinów. Stalin świadomie chciał jeszcze bardziej podzielić narody, które zdecydował włączyć przemocą do swego imperium. Na szczęście tak się nie stało. Dziś Wilno staje się symbolem wspólnej integracji narodów w Unii Europejskiej, pokojowego rozwiązywania wyjątkowo złożonych kwestii historycznych.

Kolejny referat wygłosiła **dr Barbara Jundo-Kaliszewska** (Uniwersytet Łódzki, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych), pt. ***Pamięć a bezpieczeństwo. Straty wojenne Wileńszczyzny w litewskim dyskursie publicznym na początku XXI wieku***.

Streszczenie referatu: Celem artykułu jest wypełnienie luki badawczej, dotyczącej litewskiego dyskursu publicznego na temat strat wojennych Wileńszczyzny w czasie II wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem pierwszych dwóch dekad XXI wieku. Trwająca wojna w Ukrainie nie tylko skłania do namysłu w sprawie przyszłych reparacji wojennych, ale też prowokuje pytania o stopień rozliczenia strat wojennych regionu po II wojnie światowej. Szczególną uwagę zwrócić należy na tereny sporne. W świetle trwającej wojny informacyjnej i rosyjskich prób destabilizacji państw Europy Środkowej za pośrednictwem narracji nawiązujących do historii, temat strat wojennych Wileńszczyzny ponownie zyskuje na znaczeniu.

Następnie **dr hab. Henryka Ilgiewicz** (Instytut Badań Kultury Litwy) zaprezentowała referat pt. ***Wkład polskiego historyka Leonida Żytkowicza w badania dziejów Litwy***.

Streszczenie referatu: Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie krótkiego życiorysu i dorobku naukowego Leonida Żytkowicza (1910–1991), polskiego historyka, absolwenta i asystenta Uniwersytetu Stefana Batorego, profesora Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. W okresie wileńskim badał on takie zagadnienia jak: zburzenie murów obronnych miasta Wilna, powstanie Tadeusza Kościuszki i rządy generała-gubernatora prowincji litewskich Nikołaja Repnina w latach 1794–1797 na Litwie. W okresie toruńskim Żytkowicz, nie mając przez długi czas dostępu do archiwów wileńskich, zajął się badaniem historii gospodarczej Polski. Dopiero w latach siedemdziesiątych–osiemdziesiątych XX w. powrócił do tematyki litewskiej, publikując w polskich czasopismach historycznych oraz w pracach zbiorowych kilka wartościowych prac o gospodarce Wielkiego Księstwa Litewskiego, głównie Żmudzi. Jego prace wniosły znaczący wkład w badania dziejów Litwy w drugiej połowie XVIII wieku. Artykuł został napisany w oparciu o źródła archiwalne i drukowane, publikacje samego Żytkowicza oraz opracowania historyków polskich.

W dalszej części obrad **dr hab. Waldemar Kozyra, prof. UMCS** (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Historii i Archeologii) wygłosił referat pt. ***Rzeczpospolita Polska wobec Wileńszczyzny na przykładzie urzędu ministrów spraw wewnętrznych (1922–1926)***. Prelegent omówił politykę władz II RP wobec regionu, wskazując na działania w zakresie organizacji administracji, rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego oraz wzmacniania samorządu terytorialnego.

Sesję zamknął referat **dr. hab. Jarosława Wołkonowskiego, prof. UwB** (Filia UwB w Wilnie) pt. ***Relacje polsko-litewskie w polityce historycznej Litwy po 1990 roku***, poświęcony ewolucji litewskiej polityki historycznej.

Streszczenie referatu: Litwa po 1990 r. znalazła się w nowej przestrzeni geopolitycznej, było to skutkiem transformacji polityczno-gospodarczej, jaka miała miejsce na Litwie w latach 1988–1990. Zostały też przyjęte polityczne decyzje, które miały na celu dokonanie oceny okresu Litwy sowieckiej (1944–1990). Przeprowadzone badania i procesy sądowe wykazały zbrodniczy charakter sowieckiego systemu, panującego na Litwie po II wojnie światowe. Na mocy tej oceny władze Litwy podjęły działania, które stopniowo zaczęły usuwać sowiecką spuściznę z przestrzeni publicznej i z pamięci historycznej. Na nowo zostały również sformowane oceny stosunków polsko-litewskich i miejsce Polski w polityce historycznej Litwy. Spróbowano na nowo spojrzeć na okres wspólnego dziedzictwa Rzeczpospolitej Obojga Narodów, miejsce szlachty WKL w pamięci historycznej Litwy, a także ująć te zagadnienia w nowych podręcznikach historii. Dokonano też próby oceny skomplikowanych wydarzeń XX w., odnotowując wielokulturowość terenów obecnej Litwy oraz dążenie do zbudowania państwa narodowego.

Sesja plenarna
Polityczne i prawne wymiary integracji. Mniejszości narodowe

Równolegle do pierwszej sesji plenarnej odbywała się sesja pt. ***Polityczne i prawne wymiary integracji. Mniejszości narodowe***, której moderatorem był **prof. dr Aleksander Waszkiewicz** (Europejski Uniwersytet Humanitarny). W trakcie sesji zaprezentowano siedem referatów.

Sesję rozpoczął **prof. zw. dr hab. Marian Grzybowski** (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Wydział Prawa i Ekonomii, Katedra Prawa Ustrojowego i Porównawczego) wygłaszając referat pt. ***Constitutional Justice in Poland and Lithuania as step towards the UE membership***. Autor omówił rolę sądownictwa konstytucyjnego w Polsce i na Litwie jako istotnego elementu procesu dostosowywania systemów prawnych obu państw do standardów Unii Europejskiej oraz warunku ich członkostwa. Wskazał również na znaczenie niezależności trybunałów konstytucyjnych, ich wpływ na ochronę praw jednostki i zgodność prawa krajowego z prawem europejskim, porównywał doświadczenia obu krajów w procesie transformacji ustrojowej.

Następnie **dr hab. Andrzej Bisztyga, prof. UZ** (Uniwersytet Zielonogórski, Katedra Prawa Konstytucyjnego, Europejskiego i Międzynarodowego Publicznego, Instytut Nauk Prawnych) wygłosił referat pt. ***Ochrona praw mniejszości narodowych w systemie Rady Europy.*** W referacie została określona charakterystyka protekcji wolności i praw mniejszości narodowych w prawie traktatowym, prawie miękkim RE oraz w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Następny referat pt. ***Kwestia praw mniejszości polskiej na Litwie zagwarantowanych w Traktacie polsko-litewskim w polityce polskiej*** wygłosił **mgr Adam Chajewski** (Klub na rzecz Europy Środkowo-Wschodniej przy UW).

Streszczenie referatu: 26 kwietnia 1994 r. prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Litewskiej podpisali w Wilnie Traktat między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy. Zawarte w Traktacie gwarancje praw mniejszości, choć nie w pełni satysfakcjonujące, stwarzały nadzieję na przerwanie wymierzonych w mniejszość polską na Wileńszczyźnie działań podjętych po wprowadzeniu we wrześniu 1991 r. administracyjnego zarządzana w rejonach solecznickim i wileńskim. Chodziło o takie niepożądane działania, jak: „zwijanie polskiego szkolnictwa", rabunek ziemi należącej do Polaków, obywateli litewskich, poprzez mechanizm jej przenoszenia, rugowanie języka polskiego ze sfery publicznej, tzw. dyskryminację wyborczą (ustalanie granic okręgów wyborczych, krzywdzące dla Polaków).

Niestety, nadzieje te okazały się płonne. Wymienione wyżej dyskryminacyjne działania władz litewskich były kontynuowane i są kontynuowane do chwili obecnej. Ponadto zakres ich uległ zwiększeniu, o czym świadczy choćby pozbawienie Związku Polaków na Litwie prawa udziału w wyborach oraz wprowadzenie progu wyborczego dla organizacji politycznych mniejszości.

Działania władz litewskich, sprzeczne z gwarancjami zawartymi w Traktacie polsko-litewskim, nie spotkały się z żadnym, poza werbalnym, sprzeciwem władz polskich. W szczególności nie podjęto skutecznych działań, które zapewniłyby litewskim Polakom zagwarantowane im prawa. Deklarowane z całą mocą strategiczne partnerstwo polsko-litewskie budowane było i jest na krzywdzie litewskich Polaków.

W dalszej części obrad **prof. dr Aleksander Waszkiewicz** (Europejski Uniwersytet Humanitarny) wygłosił referat pt. ***Linguistic rights of national minorities in the jurisprudence of the UN Human Rights Committee***. Autor dokonał analizy prawa językowego mniejszości narodowych w świetle orzecznictwa Komitetu Praw Człowieka ONZ, ze szczególnym uwzględnieniem interpretacji

międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka. Wskazał na znaczenie tych praw dla zachowania tożsamości kulturowej mniejszości, a także omówił wybrane sprawy, które ilustrują sposób ich egzekwowania i rozwijania w praktyce międzynarodowej.

Kolejny referat wygłosiła **mgr Alena Basalai** (Europejski Uniwersytet Humanitarny, Wydział Nauk Społecznych). Tytuł referatu brzmiał: ***Implementation of minority language rights. Case of Belarus.***

Streszczenie referatu: Badanie poświęcone było aspektom prawnym i narodowym związanym z problemami transliteracji imion własnych przedstawicieli narodowości nie tytularnej na Litwie i w Polsce. Omówiono podstawowe podejścia prawne i normy transliteracji nazw oraz ich wpływ na prawa i tożsamość kulturową mniejszości narodowych. Zwrócono uwagę na specyfikę sytuacji prawnej osób z Białorusi w warunkach przymusowej migracji. Omówione zostały zasady transliteracji nazw własnych na Litwie i w Polsce. Wyróżniono główne akty normatywne regulujące proces transkrypcji nazw i leżące u ich podstaw zasady.

Następny referat pt. ***Zakres przedmiotowy i prawne formy współpracy policyjnej między Polską a Litwą*** wygłosił **dr Mariusz Róg** (Fundacja Wspierania Nauki, Edukacji i Kultury, Akademickie Towarzystwo Edukacyjno-Naukowe ATENA). W referacie zostały zaprezentowane obszary współpracy policyjnej, określone w umowie międzyrządowej zawartej pomiędzy Polską a Litwą. Współpraca ta ma bezpośredni wpływ na stan bezpieczeństwa w obu państwach, a także na bezpieczeństwo w Europie. Omówiono także prawne formy współdziałania mające na celu przybliżenie aspektów łączenia i zespolenia działań policji obu państw.

Ostatnim referatem w tej sesji był referat **prof. dr Ryszarda Burdy** (Filia UwB w Wilnie, Wydział Ekonomiczno-Informatyczny) pt. ***Wyzwania przestępcze regionu wileńskiego*.**

Streszczenie referatu: Przestępczość na Litwie stale się zmienia. To zależy od wielu czynników, takich, jak np. zmiany demograficzne Litwy i Wileńszczyzny, aktywność gospodarcza obywateli. Dla okręgu wileńskiego graniczącego z Republiką Białorusi ma to znaczenie w kontekście konkretnego przestępstwa gospodarczego. Zależy to także od transgranicznej sytuacji politycznej Litwy i Białorusi oraz działań obu państw. Wszystko to znacząco wpływa na przestępczość na Wileńszczyźnie, która pod względem wyzwań różni się od rejonu kowieńskiego czy kłajpedzkiego. Problematyka ta, wraz z analizą przestępczości i innymi danymi statystycznymi, zostanie podjęta w niniejszym artykule.

Sesja plenarna
Procesy integracyjne w Europie. Polityka UE i współpraca międzynarodowa

Druga sesja plenarna pt. ***Procesy integracyjne w Europie. Polityka UE i współpraca międzynarodowa*** była moderowana przez **prof. dra hab. Bogusława Grużewskiego** (Litewskie Centrum Nauk Społecznych).

Sesję rozpoczął referat pt. ***Polsko-litewska współpraca regionalna w międzynarodowych formatach***, który wygłosił **mgr Jędrzej Błaszczak** (Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk).

Streszczenie referatu: Celem wystąpienia było ukazanie znaczenia polsko-litewskiej współpracy bilateralnej w funkcjonowaniu formatów regionalnych w Europie Środkowej. Szczególna uwaga została poświęcona działaniom w ramach Bukaresztańskiej Dziewiątki, Inicjatywy Trójmorza (3SI) i Trójkąta Lubelskiego. Począwszy od 2015 r. możemy zaobserwować powstanie większej liczby formatów naszym regionie. Polska i Litwa starają się aktywnie angażować w kreowanie polityki zagranicznej. Jest to szczególnie dostrzegalne po wybuchu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę. Warszawa i Wilno są kluczowymi państwami w regionie Europy

Środkowej, a położenie geograficzne podnosi znaczenie w międzynarodowych formatach. Z tych powodów w Warszawie odbył się nadzwyczajny szczyt Bukaresztańskiej Dziewiątki, a w 2025 r. odbędzie się też szczyt Inicjatywy Trójmorza. Litwa natomiast gościła szczyt NATO w Wilnie w 2023 r., a w tym stała się gospodarzem szczytu 3SI.

Wystąpienie miało na celu zarysowanie zaangażowania się dwóch krajów w międzynarodową współpracę regionalną i podsumowanie dotychczasowych działań obu państw. Ponadto celem prezentacji jest podkreślenie wspólnych obszarów współpracy pomiędzy Polską a Litwą, podsumowanie dotychczas zrealizowanych projektów oraz omówienie planów na najbliższe lata.

Następny referat wygłosił **prof. dr hab. Zdzisław Julian Winnicki (**Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Studiów Międzynarodowych i Bezpieczeństwa). Tytuł referatu: ***Cywilizacja Europejska jako podstawa genezy współczesnej integracji europejskiej – kontynuacja czy odwrót idei?***

Streszczenie referatu: Źródła Cywilizacji Europejskiej, czyli: grecka filozofia w aspekcie ustrojowym i poszukiwania prawdy obiektywnej; rzymskie prawo cywilne jako podstawa relacji międzyludzkich chronionych przez władze państwowe; moralne zasady chrześcijańskie jako przesłanie pożądanych stosunków międzyludzkich i międzynarodowych w obrębie Cywilizacji oraz relacji międzycywilizacyjnych – do czasu współczesnych trendów integracyjnych w Europie Zachodniej i Środkowej stanowiły o uznanym kierunku i podstawach tej integracji. Tak też były opisywane przez dominujące nurty nauk społecznych.

Współcześnie następuje odwrót od owych wielowiekowych podstaw na rzecz mieszanki ideologicznej o tzw. wartościach europejskich, do których zaliczane są takie pojęcia jak: demokracja liberalna, prawa człowieka, praworządność. Nadaje im się aktualne znaczenia według lansowanych idei tzw. poprawności politycznej. Jednocześnie następuje intensywna erozja koherencji cywilizacyj-

nej w Europie, gdzie dotychczasowe zasady Cywilizacji Europejskiej traktowanej obecnie jako Cywilizacja Zachodnia są kwestionowane na rzecz praktyki społeczno-politycznej tzw. multi-kulti co wyklucza uznawanie nadal nie tylko zasad Cywilizacji Europejskiej, ale i samej Cywilizacji Zachodniej za spoiwo kulturowo-cywilizacyjne Europy Zachodniej i Środkowej. Należy zatem założyć, iż narastanie tych trendów w praktyce stosunków wewnątrzeuropejskich w perspektywie czasowej zaburzy pożądaną integrację lub / i nada jej nieznany dotychczas kształt. Czy jest to rozumowanie uprawnione? Wydaje się, że tak.

W dalszej części obrad **dr hab. Magdalena Bainczyk**, prof. KAAFM (Instytut Zachodni w Poznaniu) wygłosiła referat pt. ***Średnie i małe państwa członkowskie wobec reformy UE***.

Streszczenie referatu: Rozpoczęty przez tandem niemiecko-francuski proces kolejnej reformy ustrojowej UE, którego istotnym etapem była publikacja raportu niemiecko-francuskiej grupy roboczej, a także przyjęcie przez Parlament Europejskiej propozycji zmian ustrojowych w listopadzie 2024 r., wymaga pogłębionej refleksji na temat skutków proponowanych rozwiązań dla średnich i małych państw członkowskich UE. Celem wystąpienia jest naszkicowanie najpoważniejszych konsekwencji proponowanych reform zarówno z punktu widzenia prawnoustrojowego, jak i ze szczególnym uwzględnieniem położenia i problemów państw członkowskich z Europy Środkowej.

Następny referat był **prof. dr hab. Juliusza Engelhardta** (Uniwersytet Szczeciński, Wydział Ekonomii, Finansów i Zarządzania Instytut Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej). Tytuł referatu: ***Plany integracji sieci kolejowej w strefie geograficznej krajów Trójmorza***.

Streszczenie referatu: Strefa geograficzna Trójmorza to pojęcie umowne, jakkolwiek często używane w Polsce dla określenia tej części Europy Środkowo-Wschodniej, która położona jest po-

między Morzem Bałtyckim a Morzem Czarnym i Morzem Adriatyckim. W referacie omawiane są bieżące przedsięwzięcia inwestycyjne krajów położonych w strefie Trójmorza w zakresie rozwoju sieci kolejowej, które stanowią tło dla istniejących koncepcji w tej dziedzinie na dalszą przyszłość i mają bardzo duże znaczenie integracyjne. Ponieważ w ostatnich latach w Polsce szeroko dyskutuje się nad wielkim projekt budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego (CPK), szczególnym punktem odniesienia jest właśnie ten projekt, gdyż jego realizacja w przyszłości w zakresie rozbudowanego tzw. komponentu kolejowego będzie oddziaływać w pierwszej kolejności na nowe międzynarodowe połączenia kolejowe z krajami ościennymi, w szczególności z Litwą, Łotwą i Estonią z jednej strony oraz z Ukrainą, Słowacją i Czechami – z drugiej strony. Jednakże te projekty będą oddziaływać również na kraje dalej położone od Polski: na północy na Finlandię a na południu na Węgry, Słowenię i Chorwację a także na Rumunie i Bułgarię.

Następnie **prof. dr hab. Zbigniew Kurcz** (Instytut Socjologii, Wydział Nauk Społecznych) zaprezentował referat pt. ***Integracja transgraniczna. Doświadczenia z pogranicza polsko-niemieckiego***.

Streszczenie referatu: Integracja transgraniczna to najbardziej elementarny przykład integracji regionalnej, jaka z różnym powodzeniem dokonuje się na pograniczach, wszędzie tam, gdzie spełnione są dwa warunki – otwartość i przepuszczalność granicy. Wybór do analiz pogranicza polsko-niemieckiego wynika z jego wzorcotwórczego i wyjątkowego charakteru na tle innych pograniczy w Europie Środkowo-Wschodniej. Całe to pogranicze od ponad ćwierć wieku jest pokryte siecią euroregionów. Tam też położone są miasta przedzielone granicą państwową, co pozwala – w prawie laboratoryjnych warunkach – badać przebieg procesu integracji, zakłócany oraz spowalniany wydarzeniami, zjawiskami i procesami charakterystycznymi dla dezintegracji społecznej. W analizach wskazano różne aspekty procesu, w tym poli-

tyczny i ekonomiczny, jako czynniki sprzyjające integracji społecznej. Rozważania prowadzone są w nawiązaniu do wyników badań ilościowych i jakościowych, które zostały przeprowadzone w różnym czasie, co umożliwia dokumentowanie zmian w następowaniu integracji. Rozważania koncentrują się wokół następujących hipotez:

1. istnieją dwa rodzaje integracji transgranicznej – programowa i powszechna. Integrację programowa inicjują instytucje (międzynarodowe, krajowe, lokalne), integrację powszechną wyzwalają aktywności mieszkańców pogranicza zmierzające do zaspokojenia potrzeb i realizacji oczekiwań;
2. integracji nie czynią deklaracje, umowy, manifesty ani traktaty, jest ona procesem następującym za sprawą styczności, działań i wzajemnych oddziaływań oraz stosunków społecznych.

Po tym **dr hab. Ewa Gwardzińska, prof. SGH** (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Katedra Prawa Administracyjnego i Finansowego Przedsiębiorstw) wygłosiła referat pt. ***Unia celna UE a obrót celny towarów. Perspektywy i wyzwania w obsłudze celnej towarów w kontekście reformy unii celnej UE***.

Streszczenie referatu: Problematyka badawcza niniejszego artykułu koncentruje się na dokonaniu analizy zasad konstrukcyjnych unii celnej UE w zakresie obrotu towarowego oraz perspektyw i wyzwań w kontekście planowanej reformy unii celnej na bazie projektowanych regulacji prawa celnego, które wpłyną na ułatwienia w dokonywanej obsłudze celnej towarów. Na płaszczyźnie empirycznej dokonano określenia poziomu indeksu celnego, który decyduje o standardach i jakości obsługi celnej towarów.

Sesję zamknął referat **dr hab. Artura Ławniczaka** (Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii) pt. ***Ujemne skutki przystąpienia Polski i Litwy do Unii Europejskiej***.

Streszczenie referatu: Wstąpienie zarówno Polski, jak i Litwy do UE nie przyniosło tym krajom nadzwyczajnych korzyści, obiecywanych bez umiarkowania podczas niezwykle intensywnej preakcesyjnej propagandowej kampanii. Stopień szczęśliwości i samoakceptacji w obu państwach bynajmniej nie uległ zwiększeniu. Zasadnicze bolączki nie zostały rozwiązane, natomiast doszły do nich nowe.

Nie doszło do gwałtownego ekonomicznego rozwoju, czemu trudno się dziwić, skoro Unia jakoś nie może się nim pochwalić. Dzieje się tak pomimo tego, że sporo młodych osób z wyższym wykształceniem, nierzadko mogących się pochwalić zdobytym dzięki finansowemu i organizacyjnemu wysiłkowi porzucanej ojczyzny, przeniosło się na Zachód. Upadło sporo zakładów przemysłowych, a wiele innych zostało przejętych przez zagraniczny kapitał, często za niewielkie kwoty. Rolnictwo musi się zmagać z absurdalnymi postanowieniami Zielonego Ładu. W dużej mierze został utracony postradziecki rynek zbytu, na którym rodzime firmy całkiem nieźle sobie radziły. Szkolnictwo wyższe spętano „bolońską ideologią", lansującą powrót do mediewalnego modelu studiowania, propagującą obsesyjną „punktozę" i tłumiącą akademicką swobodę. Kultura na Litwie, w Polsce oraz w pozostałych państwowościach Europy Wschodniej coraz bardziej jest naznaczona dekadenckim zniechęceniem. Republiki „Nowej Europy" zostały zalane „tsunami europrawa", często niezgodnego z rudymentarną zdroworozsądkowością. Narzucana przez eurokomisarzy poprawność polityczna niszczy tkankę racjonalnego myślenia. Na dodatek znacznemu zmniejszeniu uległa zewnętrzna suwerenność, w przypadku RP jawiąca się już w formalnoprawnym wymiarze jako mniejsza niż przed Okrągłym Stołem, a Litwa zbliżyła się do posiadania prawnopaństwowego statusu z czasów jej przynależności do ZSRR. Summa summarum nie wygląda to najlepiej, a dalsze członkostwo w Eurounii zapewne nie przyniesie zniknięcia ww. patologii.

Sesja plenarna
Procesy integracyjne i edukacyjne w pokoleniu najstarszym – perspektywa empirii, różnych kultur i narodów

Równolegle do drugiej sesji plenarnej odbywała się sesja pt. ***Procesy integracyjne i edukacyjne w pokoleniu najstarszym – perspektywa empirii, różnych kultur i narodów***, której moderatorami była **dr hab. Maria Łuszczyńska, prof. UEK** (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) oraz **dr Anna Szafranek** (Uniwersytet w Białymstoku).

Referat inauguracyjny wygłosiła **prof. dr hab. Elżbieta Dubas** (Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu, Katedra Andragogiki i Gerontologii Społecznej) pt. ***Humanistyczny obraz starości, czyli jak zachować człowieczeństwo w czasach nieprzewidywalnych zmian. Refleksje geragoga.***

Autorka przedstawiła pogląd na starość z perspektywy gerontologii humanistycznej. Zaakcentowała godność osoby starszej jako naczelną kategorię humanistyczną oraz holistyczne ujęcie doświadczanego przez nią życia. W wybranych aspektach opisujących „humanistyczną starość, podkreśliła ona wartości, które pozwalają zachować człowieczeństwo mimo niepojących zmian, jakie dzieją się współcześnie i obciążają także człowieka starszego i starego.

Następnie **dr hab. Zofia Szarota, prof. AWSB (**Dąbrowa Górnicza, Akademia WSB, Katedra Pedagogiki) przedstawiła referat pt. ***Silver economy – silver policy.***

Streszczenie referatu: Termin „Silver economy" obejmuje nie tylko usługi i produkty dla starszych konsumentów. To także rywalizacja o miejsce na rynku pracy. Autorka podejmuje próbę charakterystyki zjawiska „silver economy" ze wskazaniem najważniejszych w perspektywie europejskiej trendów. Polityka senioralna (*silver policy*) ma szczególne znaczenie w społeczeństwach o nasilonych procesach starzenia. Poza świadczeniami

społecznymi i opiekuńczymi, powinna ona projektować nowe rozwiązania oraz wprowadzać je do praktyki społecznej.

Kolejny referat wygłosiła **dr hab. Monika Adamczyk, prof. KUL** (Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wydział Nauk Społecznych/Katedra Praw Człowieka i Pracy Socjalnej/ Instytut Nauk Socjologicznych) pt. ***Poziom zaufania pokolenia BB w Polsce wyznacznikiem zdolności do integracji społecznej***.

Streszczenie referatu: Jednym z kluczowych czynników, efektywnie przebiegającego procesu integracji społecznej jest zaufanie. Zaufanie to tkanka, która spaja relacje, działania i oczekiwania jednych grup w stosunku do innych. Proces ten może jednak zachodzić jedynie w warunkach wzajemnego zaufania, zespolenia i zharmonizowania elementów zbiorowości społecznej. Prezentowany referat stara się odpowiedzieć na kilka pytań. Jaki poziom zaufania prezentuje pokolenie polskich *Baby boomersów*, czyli osób urodzonych między 1946 a 1964 r. Jaki typ zaufania dominuje w tym pokoleniu: interpersonalne czy zaufanie uogólnione, które tworzy bezpieczną i przyjazną przestrzeń życia dla całej społeczności? Jest to pierwsze pokolenie powojenne, które miało okazję żyć w czasach bez konfliktów zbrojnych, dla którego znaczenie ma poczucie bezpieczeństwa, stabilności oraz dobra jakość stosunków społecznych. Z kim przede wszystkim przedstawiciele pokolenia BB utrzymują kontakty, jaki rodzaj więzi jest im bliski? Analizy prezentowane w referacie oparte są na autorskich badaniach przeprowadzonych w 2022 r., z wykorzystaniem narzędzia CAWI (Computer Assisted Web Interview). Badaniami zostało objętych 1486 dorosłych Polaków.

W dalszej części sesji **dr Emilia Kramkowska** (Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Socjologii) wygłosiła referat pt. ***Jak zmieniła się polska starość? Czyli o zintegrowaniu wspomnień i obecnych doświadczeń przedstawicieli pokolenia Tradycjonalistów***.

Streszczenie referatu: Naturalną konsekwencją zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych i politycz-

nych, jest zmiana jakości życia mieszkańców państw, których rzeczone zmiany dotyczą. Niektóre zmiany widoczne są od razu, inne dostrzega się z perspektywy czasu. Wydaje się ponadto, że osoby będące świadkami zachodzących transformacji, dzieląc się swoim doświadczeniem i spostrzeżeniami, mogą wzbogacić naszą perspektywę i sposób zrozumienia dokonujących się przekształceń. Prawidłowość ta dotyczy również zmieniającego się profilu polskiej starości.

Treścią referatu są wyniki badań przeprowadzonych wśród osób należących do pokolenia Tradycjonalistów, czyli urodzonych między r. 1918 a 1945. Analiza wypowiedzi narratorów ilustrujących profil polskiej starości z czasów ich dzieciństwa oraz opinie rozmówców odnoszące się do czasów współczesnych, umożliwiają dostrzeżenie charakteru i jakości zmian, będących udziałem osób należących dawniej i współcześnie do najstarszego pokolenia.

Kolejny referat wygłosiła **dr hab. Agata Chabior, prof. UJK** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Pedagogiki Wydział Pedagogiki i Psychologii) pt. ***Aktywność edukacyjna w starości***. Referat ten dotyczy roli aktywności edukacyjnej realizowanej przez osoby w wieku senioralnym. Odnajdujemy w nim analizę demograficznych uwarunkowań aktywności edukacyjnej w okresie starości, a także konotacji definicyjnych edukacji i uczenia się, treści i funkcji aktywności edukacyjnej w tym okresie.

Następnie **dr hab. Maria Łuszczyńska, prof. UEK** (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kolegium Gospodarki i Administracji/Katedra Socjologii/Instytut Politologii, Socjologii i Filozofii) zaprezentowała referat pt. ***Człowiek najstarszy w poszukiwaniu sensu – kryzysy starości i ich przezwyciężanie z zastosowaniem logoterapii Viktora E. Frankla.*** Celem tego referatu było dokonanie analizy specyfiki wieku najstarszego (80+) pod kątem możliwych przeżywanych kryzysów przedstawicieli tego pokolenia. Jednocześnie ukazane zostały założenia antropologiczne oraz psychospo-

łeczne logoterapii – podejścia psychoterapeutycznego opracowanego przez Viktora E. Frankla, austriackiego psychiatry, który stworzył całościową koncepcję w ramach tzw. trzeciej wiedeńskiej szkoły psychoterapii (obok twórcy I szkoły wiedeńskiej Z. Freuda oraz drugiej, stworzonej przez A. Adlera). W referacie autorka przedstawiła wspomniane rozwiązania jako możliwe w sytuacji tworzenia pozytywnego bilansu życia a także odkrywania sensu życia przez osoby najstarsze w ostatniej fazie ich życia.

Sesję zamknął referat **dr hab. Małgorzaty Halickiej, prof. UwB** (Uniwersytet w Białymstoku) pt. ***O godności w starości – pomimo granic i niezależnie od granic***.

Sesja plenarna
Ekonomiczne i społeczne aspekty procesów integracyjnych. Korzyści i koszty

Trzecia sesja plenarna pt. ***Ekonomiczne i społeczne aspekty procesów integracyjnych. Korzyści i koszty*** była moderowana przez **dr hab. Alinę Grynię** (Filia UwB w Wilnie).

Sesję rozpoczął referat pt. ***Narodowe kultury biznesowe – kierunki i mechanizmy transformacji (na przykładzie Polski, Litwy, Ukrainy)***, który wygłosiła **dr hab. Beata Glinkowska-Krauze**, prof. UŁ, **dr hab. prof. Viacheslav Chebotarov** oraz dr **Iegor Chebotarov** (Uniwersytet Łódzki).

Następnie **prof. dr hab. Bogusław Grużewski** (Litewskie Centrum Nauk Społecznych, Instytut Socjologii) wygłosił referat pt. ***Polityka socjalna w erze fundamentalnych transformacji społecznych***.

Streszczenie referatu: Polityka socjalna w obecnych czasach coraz bardziej staje się zakładnikiem zachodzących zmian społeczno-gospodarczych. Z jednej strony, coraz bardziej doskonalimy narzędzia i formy polityki społecznej, szerzej wykorzystujemy IT

oraz innowacyjne metody działania, z innej rozwój gospodarczy coraz bardziej zwiększa nierówność dochodową, tworzy nowe formy wykluczenia społecznego (wykluczenia technologiczne, ubóstwo energetyczne, etc.), ma ujemny wpływ na zmiany klimatyczne oraz migracyjne procesy ludności. Rozwój gospodarczy oraz procesy inwestycyjne muszą w większej mierze opierać się na celach zharmonizowanego rozwoju społecznego, w przeciwnym wypadku polityka socjalna stale będzie podążać za uciekający pociągiem rozwoju gospodarczego.

W dalszej części obrad **dr Regina Łaszakiewicz** (Filia UwB w Wilnie, Wydział Ekonomiczno-Informatyczny) wygłosiła referat pt. ***Wpływ członkostwa w UE na zróżnicowanie rozwoju okręgów Litwy w kontekście rynku pracy.*** Celem referatu było określenie i porównanie zróżnicowania poziomu rozwoju rynku pracy w poszczególnych okręgach Litwy w latach 2004–2023 oraz identyfikacja głównych czynników wpływających na to zróżnicowanie w kontekście członkostwa Litwy w Unii Europejskiej. W 2004 roku Litwa przystąpiła do Unii Europejskiej, co znacząco wpłynęło na gospodarkę kraju i rozwój jego regionów. W referacie, wykorzystując syntetyczny wskaźnik rynku pracy, wyznaczono oraz porównano zróżnicowanie poziomu rozwoju rynku pracy w latach 2004–2023. Zidentyfikowano główne czynniki determinujące zróżnicowanie rozwoju okręgów Litwy. To pomogło ocenić, jak członkostwo w UE wpłynęło na różnice rozwojowe i jakie wyzwania oraz możliwości przyniosło dla poszczególnych regionów. Dane pochodzą z Departamentu Statystyki Litwy.

Następny referat wygłosił **dr hab. Marek Walancik, prof. WSB** (Akademia WSB, Nauk Stosowanych) pt. ***Polsko-litewskie działania w perspektywie wielowymiarowego zagrożenia***.

Streszczenie referatu: Celem prezentacji była próba przedstawienia doświadczeń Polski i Litwy na polu współpracy w zakresie przygotowania na wypadek wielowymiarowego zagrożenia. Zapre-

zentowane zostały ujęcia wielowymiarowego zagrożenia dla pokoju, ładu europejskiego i świata. Autor odniósł się do współpracy wojskowej, w perspektywie działań na rzecz bezpieczeństwa, po podpisaniu 15 czerwca 1993 r. w Wilnie porozumienia pomiędzy Ministerstwem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Ochrony Kraju Republiki Litewskiej w sprawie ustanowienia dwustronnej współpracy wojskowej. Skoncentrował się na okresie wymiany doświadczeń szkoleniowych i wspólnych ćwiczeń w okresie poprzedzającym członkostwo w NATO i po ataku Rosji na Ukrainę, oraz w czasie trwania wojny.

Następnie **dr Jacek Marcinkiewicz** (Uniwersytet w Białymstoku, Katedra Nauk o Przedsiębiorstwie, Zakład Metod Ilościowych) wygłosił referat pt. ***Rozwój finansowy państw Europy Środkowej i Wschodniej – analiza porównawcza***.

Streszczenie referatu: Wysoko rozwinięty rynek finansowy utożsamiany jest z korzystną sytuacją gospodarczą danego kraju, powiązaną ze sprawną i efektywną wymianą środków finansowych. Problematyka pomiaru poziomu rozwoju finansowego nie została dotychczas w jednoznaczny sposób zdefiniowana w literaturze przedmiotu. Artykuł jest próbą prezentacji wyników pomiaru poziomu rozwoju finansowego państw europejskich, bazując na podejściu zaprezentowanym przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF). Wzięte pod uwagę zostały obszary bankowy i giełdowy, zaakcentowane takie czynniki, jak: dostępność, głębokość i efektywność każdej z tych sfer.

Następnie **mgr Stanisław Pilżys** (Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie Wydział, Ekonomiczno-Informatyczny) wygłosił referat pt. ***Wybrane aspekty transformacji energetycznej na Litwie oraz w Polsce w kontekście polityki Unii Europejskiej***. Referent podkreślił, że transformacja energetyczna jest złożonym procesem zależnym od wielu czynników, w tym politycznych oraz ekonomicznych. Analiza tego procesu wymaga uwzględnienia polityki

Unii Europejskiej, która ma istotny wpływ na zmiany w sektorze energetyki krajów członkowskich, w tym Litwy oraz Polski.

Dwie prelegentki, **dr Sylwia Talar** i **dr Joanna Kos-Łabędowicz** (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Ekonomii, Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych) wygłosiły referat pt. ***Adaptacyjny wymiar odporności handlu krajów Europy Środkowo-Wschodniej.***

Sesję zamknął referat **dr hab. Aliny Gryni** (Filia UwB w Wilnie, Wydział Ekonomiczno-Informatyczny) pt. ***Transformacja cyfrowa w obszarze podatkowym.***

Sesja plenarna
Procesy integracyjne i edukacyjne w pokoleniu najstarszym – perspektywa empirii, różnych kultur i narodów

Równolegle do trzeciej sesji plenarnej odbywała się sesja pt. ***Procesy integracyjne i edukacyjne w pokoleniu najstarszym – perspektywa empirii, różnych kultur i narodów***, której moderatorkami były **dr hab. Małgorzata Halicka, prof. UwB** (Uniwersytet w Białymstoku) oraz **dr hab. Zofia Szarota, prof. AWSB** (Akademia WSB).

Referat inauguracyjny wygłosił **dr Marcin Muszyński** (Uniwersytet Łódzki, Katedra Andragogiki i Gerontologii Społecznej) pt. ***Nieodczuwanie starości***.

Streszczenie referatu: Celem wystąpienia było zaprezentowanie jednej z kategorii – nieodczuwania starości. Została ona wyłoniona w ramach projektu badawczego dotyczącego uczenia się stawania osobą starą. Jak się okazuje, część narratorów, pomimo przekroczenia umownej granicy starości, nie identyfikowała siebie jako osoby starej. Wyniki badań zbieżne są z ustaleniami innych badawczy wskazujących na nieokreśloność wieku jaźni (*ageless self*), która oznacza odczucie ciągłości i niezmienności tożsamości jednostki. W ramach wystąpienia przedstawione zostały czynniki

utrudniające identyfikację siebie jako osoby starej, czyniąc ostatnią fazę życia niedookreśloną.

Następnie **dr Anna Przygoda** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Pedagogiki i Psychologii) wygłosiła referat pt. ***Style życia seniorów – przykład polskich badań pilotażowych.*** Referat dotyczył analizy wyników badań zrealizowanych na ternie Polski a dotyczących stylów życia seniorów w różnych środowiskach.

Kolejny referat wygłosiła **dr Małgorzata Krawczyk-Blicharska** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Pedagogiki Wydział Pedagogiki i Psychologii) pt. ***Działania edukacyjne Otwartego Uniwersytetu Seniorów UJK w rozwoju aktywnego seniora – doświadczenia z Polski.*** Referat dotyczył działań edukacyjnych Otwartego Uniwersytetu Seniorów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Celem referatu było pokazanie nowych możliwości wynikających z działań inkluzyjno-oświatowych szkoły wyższej skierowanych do tej grupy odbiorców oraz przedstawienie potencjału uniwersytetu jako przestrzeni stymulującej i wspierającej aktywizację seniora.

W dalszej części sesji **dr Justyna Sztobryn-Bochomulska** (Uniwersytet Łódzki, Katedra Andragogiki i Gerontologii Społecznej) wygłosiła referat pt. ***Poczucie straty w narracjach mieszkanek domu seniora.***

Streszczenie referatu: W rozprawie zaprezentowana została jakościowa analiza narracji mieszkanek domu seniora. Z zebranego materiału wydobyte i zinterpretowane zostały te wątki autobiograficzne, które dotyczą subiektywnego odbioru kategorii straty jako istotnego składnika ich codzienności. Kategoria straty dotyczy szeregu ważnych życiowo aspektów, takich jak: utrata osób bliskich, miejsca stałego zamieszkania, straty materialnej i duchowej. W analizie wydobyte zostały względnie stałe oraz

relatywnie zmienne czynniki, które są integralnie powiązane z poczuciem straty.

Kolejny referat wygłosiła **dr Anna Szafranek** (Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Zarządzania/Zakład Zarządzania Strategicznego) pt. ***Przeciążenie pracą i braki kadrowe jako formy przemocy względem pracowników i mieszkańców instytucji opieki długoterminowej***.

Streszczenie referatu: Starzenie się populacji powoduje wzrost zapotrzebowania na świadczenia z zakresu stacjonarnej opieki długoterminowej (m.in. realizowanej w domach pomocy społecznej) na rzecz niesamodzielnych osób starszych. Celem referatu jest dokonanie oceny obecnie obowiązujących regulacji prawnych dotyczących pracowników domów pomocy społecznej w kontekście zmian potrzeb opiekuńczych jej mieszkańców oraz potencjału opiekuńczego osób w nich zatrudnionych. W sposób szczególny uwaga skupiona została na problemach przeciążenia pracą i brakach kadrowych w DPS i weryfikacji, na ile wskazane czynniki mogą być traktowane jako formy przemocy instytucjonalnej.

Następnie **dr Rafał Iwański** (Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki, Katedra Pedagogiki Społecznej) wygłosił referat pt. ***Kto mi na starość poda szklankę wody? Zaniedbania w systemie opieki długoterminowej.*** Podczas wystąpienia poruszone zostały kwestie związane z organizacją i finansowaniem świadczeń z zakresu opieki długoterminowej nad niesamodzielnymi osobami starszymi. Mając na uwadze rosnące zapotrzebowanie na świadczenia opiekuńcze przy spadku potencjału opiekuńczego rodzin, należy podjąć dyskusje nad możliwymi scenariuszami rozwoju systemu opieki organizowanego i współfinansowanego z środków publicznych. Analiza przeprowadzona została w oparciu o dane zastane oraz wyniki badań własnych.

W dalszej części obrad **dr Joanna Borowik** oraz **mgr Joanna Gregorczuk-Prosicka** (Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Nauk o Edukacji/Katedra Pedagogiki Specjalnej i Działań Twórczych / Zakład Socjologii Edukacji i Gerontologii Społecznej) wygłosiły referat pt. ***Macierzyństwo jako (nie)normatywne wydarzenie życiowe w kontekście polityki rodzinnej w ujęciu polsko-litewskim.***

Streszczenie referatu: Macierzyństwo dla większości z nas jest codziennością, tak iż nawet często nie zastanawiamy się nad tym, jak duże zmiany zachodzą w realizowaniu tej roli społecznej. Rozbieżności mogą być spowodowane postrzeganiem macierzyństwa jako normatywnego wydarzenia dziejącego się w biegu życia człowieka, jednakże w biografii ludzkiej pojawia się ono również jako zdarzenie nienormatywne. Owa odmienność generuje w konsekwencji specyficzne potrzeby, oczekiwania i wyzwania, a zatem i odmienne formy oraz metody wsparcia w ramach polityki rodzinnej.

Sesję zamknął referat **dra Krzysztofa Czykiera** oraz **dr hab. Joanny Szymanowskiej, prof. UwB** (Uniwersytet w Białymstoku. Wydział Nauk o Edukacji, Pracownia Andragogiki i Gerontologii Edukacyjnej) pt. ***Jakość życia owdowiałych kobiet w środowisku wiejskim.*** W referacie zaprezentowane zostały wyniki badań przeprowadzonych wśród wdów mieszkających w środowisku wiejskim. W gromadzeniu danych empirycznych zastosowano procedurę badań jakościowych z wykorzystaniem metody wielokrotnego studium przypadku oraz techniki wywiadu częściowo ustrukturyzowanego. Szczególną uwagę zwrócono na obiektywne i subiektywne czynniki kształtujące jakość życia owdowiałych kobiet.

Sesja plenarna
Procesy integracyjne w perspektywie kulturowej. Różne wymiary i przejawy tożsamości

Ostatnią, czwartą sesję plenarną pt. ***Procesy integracyjne w perspektywie kulturowej. Różne wymiary i przejawy tożsamości***

moderowała **doc. dr Barbara Dwilewicz** (Uniwersytet Witolda Wielkiego).

Sesję rozpoczął referat pt. ***Między gospodarką a kulturą. Problemy tożsamościowe Polaków w procesie integracji z UE*** wygłoszony przez **prof. dra hab. Ryszarda Radzika** (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Instytut Filozofii i Socjologii, Katedra Socjologii Kultury).

Streszczenie referatu: Po upadku komunizmu Polacy osiągnęli ogromny sukces ekonomiczny, podobnie zresztą jak i Litwini. Dochód narodowy *per capita* w sile nabywczej jest co najmniej trzykrotnie wyższy niż na początku lat 90. Mieszkańcy naszego kraju w badaniach Eurostatu zajęli jedno z czołowych miejsc pod względem zadowolenia z życia (2022). W 92% popierają oni przynależność do UE (2023). Zarazem nowe tożsamości mieszkańców UE, w tym Polaków, rodzą nowe wyzwania, a nawet zagrożenia, konflikty. Wzrost zamożności osłabia konflikty klasowe, natomiast rozbudowuje – także pod wpływem przynależności do UE – konflikty ideowe i ideologiczne. Gwałtowne poszerzanie się zbiorowości ludzi wykształconych – w Polsce słabnięcie elit inteligenckich na rzecz intelektualnych – powoduje odejście od tradycji (problemów wynikających z kwestii codziennych, dotykalnych), postaw etosowych, na rzecz ideowych konstruktów słabiej niż niegdyś osadzonych w społecznych realiach. Rodzi to groźby dezintegracji istniejących od pokoleń struktur społecznych, wartości, więzi, a w konsekwencji – wzmacniania patologii, osłabiania demokracji. W tekście są odwołania do danych ekonomicznych i zwłaszcza socjologicznych.

Następnie **dr Danuta Kamilewicz-Rucińska** (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Katedra Pedagogiki Ogólnej i Opiekuńczej) wygłosiła referat pt. ***Wyzwania dla Litwy i Polski w procesie integracji regionalnej (na podstawie badań nad współczesną rodziną polską na Wileńszczyźnie)***. Referat zawiera wyniki anonimowego

sondażu z lat 2020–2022, przeprowadzonego wśród ludności polskiej zamieszkujące na Wileńszczyźnie. Respondenci musieli odpowiedzieć na pytania: czy Państwo są dumni z tego, że są Polakami na Litwie i trwają w swojej tożsamości? Co utrudnia życie w byciu Polakiem na Litwie? Jakie są Państwa oczekiwania wobec władz Litwy i Polski, żeby Polakom na Litwie żyło się godniej?

Po tym **dr hab. Anetta Bogusława Strawińska** (Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Filologiczny Katedra Stylistyki i Lingwistyki Antropologicznej) wygłosiła referat pt. ***Językowe kontakty polsko-litewskie w kontekście puryzmu obronnego przełomu XIX i XX wieku. Zagadnienia leksykalne.***

Streszczenie referatu: Przedmiot analizy stanowią dwa teksty o charakterze poprawnościowym z przełomu XIX i XX w. wpisujące się w ogólny nurt purystyczny epoki popowstaniowej. Chodzi o prace *Błędy nasze w mowie i piśmie popełnione oraz prowincjonalizmy* Aleksandra Walickiego i *Błędy nasze. Rzecz o czystości języka polskiego na Litwie* Aleksandra Łętowskiego. Obaj twórcy poradników traktują swoje teksty jako wyraz patriotyzmu inspirowanego miłością do mowy polskiej realnie zagrożonej. Celem wystąpienia jest zobrazowanie mechanizmów ścierania się polszczyzny kulturalnej z obcym podłożem językowym na płaszczyźnie słownictwa. A. Walicki i A. Łętowski odnotowują ponad 900 wyrazów, z czego ponad 700 – to zapożyczenia z języków obcych. Lituanizmy stanowią 0.62% ogółu wyrazów. Referat dostarcza przykładów skrupulatnych i dociekliwych odautorskich opisów, jakim poddane zostały lituanizmy odnotowane w obu poradnikach. Szczegółowy materiał egzemplifikacyjny jest kwalifikowany przez autorów z zabarwieniem emocjonalnym (np. leksemy takie, jak: „bajbas", „szałtanos", „rupliwość" obaj traktują jako element kolorytu lokalnego) albo w postaci określeń neutralnych (jak w przypadku jednostek typu: „inkrutowiny", „murzać", „kuksa" czy „świren"). Baza materiałowa została sprawdzona w słownikach języka

polskiego w celu ukazania dynamizmu rozwojowego poszczególnych słów.

Następnie **dr hab. Teresa Gardocka, prof. SWPS** oraz **dr hab. Dariusz Jagiełło, prof. SWPS** (Uniwersytet SWPS) wygłosili referat pt. ***Polskie i litewskie tradycje kulinarne i ich ochrona w świetle prawa Unii Europejskiej***.

Następny referat wygłosił **doc. dr Mirosław Dawlewicz** (Uniwersytet Wileński, Wydział Filologiczny, Centrum Polonistyczne) pt. ***Zapożyczenia leksykalne w polskiej publicystyce społeczno-politycznej na Litwie***.

Streszczenie referatu: Od początku odzyskania przez Litwę niepodległości ważne miejsce na łamach prasy zajmował stosunek do kwestii związanych z integracją europejską oraz starań Litwy o członkostwo w Unii Europejskiej i NATO. Kwestiom unijnym poświęcano sporo miejsca, stanowiły one pierwszoplanową sprawę. Wiele zagadnień dotyczyło priorytetów negocjacyjnych, kampanii informacyjnej, dotyczącej UE i NATO, dostosowania prawa litewskiego oraz gospodarki do standardów unijnych. Procesy zachodzące w tym okresie w życiu społeczno-politycznym na Litwie znalazły swoje odzwierciedlenie również w zasobie leksykalnym tekstów prasowych. Z procesem internacjonalizacji analizowanego słownictwa jest związane pojawienie się w polszczyźnie również nowych środków słowotwórczych i członów złożeń. W wyniku tego procesu powstały konstrukcje hybrydalne, tj. takie, w których wykorzystane zostały obce międzynarodowe cząstki słowotwórcze typu: agro-, bio-, cyber-, euro -, e-, tele- itd. Internacjonalizmy odgrywają coraz większą rolę w ogólnej polszczyźnie. Powstanie nowych derywatów oraz przykłady zapożyczeń leksykalnych świadczą o zakorzenieniu się obcych leksemów również w języku polskim na Litwie. Analizowane leksemy to przykłady międzynarodowych wyrazów, potwierdzające unifikacyjne tendencje w obrębie europejskiej ligi słowników.

W dalszej części obrad **dr Rafał Jung** (Uniwersytet Łódzki, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych/Katedra Teorii Polityki i Myśli Politycznej/Zespół Badań Politologicznych Problematyki Sportu) wygłosił referat pt. ***Sport i polityka sportowa na Litwie: od pielęgnowania tożsamości po zarządzanie wizerunkiem kraju (koszykówki).***

Streszczenie referatu: Sport jako znacząca dziedzina życia stał się istotnym komponentem tożsamościowym dla dwukrotnie podążających po swoją niepodległość w XX w. Litwinów. W czasach sowieckich sport miał swój udział w utrzymywaniu – wbrew przyjętemu na Kremlu paradygmatowi tworzenia jednolitego społeczeństwa – ich poczucia odrębności narodowej. Sprzyjały temu występy litewskich sportowców na międzynarodowych arenach, szczególnie sukcesy koszykarzy w reprezentacji Związku Sowieckiego, a także w krajowej, często zwycięskiej, rywalizacji z innymi zespołami sowieckimi. W drugiej połowie lat 80. XX w., gdy aspiracje niepodległościowe Litwinów wzmogły się po zainicjowaniu w ZSRS przez Michaiła Gorbaczowa polityki tzw. pieriestrojki i głasnosti, sport stał jedną z „furtek" do niepodległości. Po jej odzyskaniu państwo litewskie, doceniając wielowymiarowe znaczenie sportu we współczesnym świecie, stara się kształtować i efektywnie prowadzić politykę sportową, w znacznej mierze opartą na koszykówce.

Kolejny referat wygłosiła **dr Irena Mikłaszewicz** (Filia UwB w Wilnie) pt. ***Przemiana sytuacji katolików Polaków w Kościele katolickim na Litwie w latach 1990–2024 w porównaniu do okresu sowieckiego***.

Sesję zamknął referat **doc. dr Barbary Dwilewicz** (Uniwersytet Witolda Wielkiego, Akademia Edukacji, Wilno) pt. ***Nazwy zakładów leczniczych dla zwierząt i sklepów zoologicznych na Litwie***, w którym autorka skupiła uwagę na analizie semantycznej i słowo-

twórczej zakładów leczniczych dla zwierząt i sklepów zoologicznych na Litwie.

Sesja plenarna
O Autorytecie w nauce i działaniu: wczoraj – dziś – jutro

Równolegle do czwartej sesji plenarnej odbyła się sesja pt. ***O Autorytecie w nauce i działaniu: wczoraj – dziś – jutro.***

Pierwszą część pt. ***O Autorytecie w nauce*** moderowali **dr Marzena Mackojć-Sinkevičienė** (Uniwersytet Wileński) oraz **dr Marcin Muszyński** (Uniwersytet Łódzki).

Sesję rozpoczęła **prof. dr hab. Elżbieta Dubas** (Uniwersytet Łódzki) wygłaszając referat pt. ***O Autorytecie kobiet i mężczyzn z punktu widzenia kobiety***.

Następnie **prof. zw. dr hab. Romuald Brazis** (Universitas Studiorum Polona Vilnensis w Wilnie) wygłosił referat pt. ***O Autorytecie kobiet i mężczyzn z punktu widzenia mężczyzny***.

W przedmowie do referatu R. Brazis podkreślił: „Poczułem się zaszczycony, gdy Pani Profesor Małgorzata Halicka zaprosiła mnie do udziału w panelu dyskusyjnym na wysoce filozoficzny temat „Autorytetu w nauce". Ponieważ pole mojej pracy jest ześrodkowane w dziedzinie nauk ścisłych – fizyczno-matematycznych, to pierwsza moja myśl podążyła do definicji pojęć: czym jest Nauka? Czy chodzi wyłącznie o Autorytet w nauce, czy też o Autorytet nauki? Ale Pani Profesor skierowała myśl na nieco inne tory – zasugerowała, żebym powiedział „O Autorytecie kobiet i mężczyzn w nauce z punktu widzenia mężczyzny". Pamięć natychmiast podsunęła mi zdania wybitnych uczonych mężczyzn (Fryderyka Gaussa, Piotra Curie, Władysława Szumowskiego i in.), pozytywnie lub negatywnie oceniających rolę kobiet i kobiecości w nauce. Natomiast nie zachowała pamięć takich zdań uczonych mężczyzn (Stanisława Trzebińskiego, Giovanniego Pietro Gregoriego i in.), w których ocena autorytetu ich kolegów po fachu byłaby w jakim-

kolwiek stopniu wiązana z męskością. Zarysowuje się ogólna zasada, że o Autorytecie w nauce decyduje kompetencja osoby, a nie płeć.

Kolejny referat pt. ***O Autorytecie kobiet z punktu widzenia mężczyzny*** wygłosił **dr hab. Jerzy Halicki, prof. UwB** (Uniwersytet w Białymstoku).

Następnie **prof. dr Wojciech Stankiewicz** (Uniwersytet Techniczny im. Giedymina w Wilnie) wygłosił referat pt. ***O Autorytecie mężczyzn z punktu widzenia mężczyzny***.

Streszczenie referatu: Autor analizuje zjawisko autorytetu mężczyzn na uniwersytetach, zwłaszcza technicznych, w ujęciu historycznym i współczesnym. Wskazuje on, że dominacja mężczyzn w środowisku akademickim ma długą tradycję, sięgającą średniowiecza, i mimo postępującej równości płci nadal jest widoczna, szczególnie na najwyższych stanowiskach naukowych i administracyjnych.

Współcześnie autorytet mężczyzn wynika nie tylko z dorobku naukowego, lecz także z takich czynników jak: rozbudowane sieci kontaktów, większa dyspozycyjność zawodowa czy utrwalone role społeczne. Na przykładach uczelni technicznych w Europie i na Litwie pokazano, że mężczyźni wciąż dominują w strukturach władzy akademickiej, zwłaszcza w dziedzinach inżynieryjnych i ścisłych. Autor omawia także przyczyny tego stanu rzeczy, wskazując na wpływ stereotypów płciowych, wychowania, systemu edukacji oraz czynników psychologicznych i ekonomicznych, które kształtują wybory zawodowe kobiet i mężczyzn.

W konkluzji podkreślono, że autorytet mężczyzn w środowisku akademickim wiąże się dziś nie tylko z kompetencjami, ale także z odpowiedzialnością za wspieranie równości, różnorodności i inkluzywności.

Druga część tej sesji rozpoczęła się od referatu pt. ***O Autorytecie w nauce i działaniu: wczoraj – dziś – jutro***, który wygłosiła **dr Marzena Mackojć-Sinkevičienė** (Uniwersytet Wileński, Instytut Fizyki Teoretycznej i Astronomii).

Streszczenie referatu: „Ojcowie" nauki, tacy jak Izaak Newton, Albert Einstein czy Karol Darwin, byli przez lata uznawani za najwyższe autorytety naukowe, a ich teorie i odkrycia wpłynęły na rozwój całych dyscyplin. Taki sposób postrzegania autorytetu naukowego sprzyjał koncentrowaniu uwagi na uznanych uczonych i ośrodkach akademickich, jednocześnie utrudniając dostrzeżenie wartościowego wkładu badaczy spoza głównego nurtu nauki. Dobrym przykładem jest indyjski fizyk Satyendra Nath Bose, który w 1924 roku opublikował zaledwie czterostronicową pracę dotyczącą statystyki fotonów. Początkowo jego wyniki nie spotkały się z szerokim uznaniem, jednak Albert Einstein dostrzegł ich znaczenie, przetłumaczył pracę na język niemiecki i przyczynił się do jej publikacji. Obecnie sposób kształtowania autorytetów w nauce przechodzi znaczącą transformację. Coraz większe znaczenie przypisuje się różnorodności poglądów, interdyscyplinarności oraz dorobkowi badaczy reprezentujących różne środowiska i ośrodki naukowe. Autorytet naukowy będzie prawdopodobnie nadal ewoluował w kierunku modelu opartego nie tylko na indywidualnych osiągnięciach, lecz także na współpracy między badaczami, zespołami i ośrodkami naukowymi z różnych krajów i dyscyplin.

Po tym odbyła się dyskusja pt. ***O Autorytecie w działaniu***, którą moderowali **dr Joanna Borowik** oraz **dr Krzysztof Czykier** (UwB).

Dzień trzeci (25 maja 2024 r., Dom Kultury Polskiej)

Podsumowanie obrad i zakończenie konferencji oraz wycieczka do historycznych okolic Wilna – Trok i Zatrocza

Podczas trzeciego dnia obrad konferencji moderatorzy wszystkich sekcji złożyli krótkie sprawozdania z referatów wygłoszonych w ich

panelach. Następnie organizatorzy konferencji zachęcili uczestników do nadsyłania artykułów do druku w czasopismach naukowych. Biorąc pod uwagę różnorodność poruszanych tematów, zaproponowano kilka tytułów, a mianowicie: **„Rocznik SNPL"** (wydawany wspólnie przez SNPL i Wydawnictwo Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej), **„Przegląd Europejski"**, **„Studia Sieci Uniwersytetów Pogranicza"**, **„Współczesna Gospodarka"**, **„Miscellanea Historico-Iuridica"**, **„Forum Scientiae Oeconomia"** oraz **„Zeszyty Naukowe Akademii Górnośląskiej"**.

Ponadto organizatorzy ogłosili, że w następnym roku odbędzie się kolejna edycja konferencji SNPL. Jej ogólna nazwa pozostanie bez zmian, natomiast głównym tematem będzie: „Litwa i Polska wobec zagrożeń współczesnego świata – szeroko pojęte bezpieczeństwo i stabilność". Poczucie bezpieczeństwa oraz perspektywy rozwoju wymagają szerszego spojrzenia na te zagadnienia, uwzględnienia kwestii o fundamentalnym znaczeniu, które nie ograniczają się wyłącznie do polityki obronnej. Dlatego tematyka ta nabiera szczególnego znaczenia w okresie niepewności i niepokoju, dotyka ona każdego Europejczyka i każdej Europejki.

Po zakończeniu konferencji odbyła się wycieczka do historycznych okolic Wilna – Trok i Zatrocza (Fot. 3).

Podsumowanie

Podsumowując, trzeba zaznaczyć, że celem organizatorów konferencji było zidentyfikowanie kluczowych zjawisk i procesów zachodzących w gospodarce Europy i świata, wskazanie problemów oraz wyzwań wynikających zarówno z przeszłości, jak i współczesnych realiów, a także umożliwienie wymiany opinii naukowców. Konferencja, której bogaty i interdyscyplinarny program obejmował zagadnienia zaczynając od polityki, historii i prawa, poprzez ekonomię, aż po kwestie społeczne i kulturowe odegrała istotną rolę w integracji środowisk naukowych Litwy i Polski. Szczególne znaczenie miało odniesienie do 30. rocznicy podpisania Traktatu o przyjaznych stosunkach i dobrym sąsiedzkim współdziałaniu

Fot. 3. Wycieczka do Zatrocza.

Źródło: prywatne zbiory autorów.

z 1994 r., która stała się nie tylko symbolicznym punktem odniesienia, lecz także impulsem do pogłębionej refleksji nad stanem i przyszłością relacji polsko-litewskich. Podpisanie Traktatu zapoczątkowało również okres strategicznego partnerstwa Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Litewskiej, szczególnie w kontekście przystąpienia obu krajów do Unii Europejskiej i NATO. Wyrazem tego był panel dyskusyjny „Trzy dekady polsko-litewskiego Traktatu – oczekiwania, realizacja, perspektywy", podczas którego podjęto próbę bilansu dotychczasowych osiągnięć oraz wskazania obszarów wymagających dalszego rozwoju i współpracy.

Dla naukowców z SNPL konferencja była szczególnie ważną platformą prezentacji dorobku badawczego oraz aktywnego uczestnictwa w międzynarodowej debacie nad współczesnymi procesami

integracyjnymi i wyzwaniami regionu. Z kolei dla badaczy z Polski stanowiła możliwość pogłębienia współpracy z partnerami litewskimi oraz skonfrontowania wyników badań z perspektywą litewską. Szeroki zakres tematyczny konferencji sprzyjał wymianie doświadczeń oraz budowaniu trwałych relacji naukowych, przyczyniając się tym samym do dalszego umacniania dialogu akademickiego między oboma krajami.